

19.1.2021

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamo
PL 29
00023 Valtioneuvosto

Centria-ammattikorkeakoulu Oy:n lausunto koulutuspoliittisesta selonteosta, Dnro: VN/1972/2020

Selonteko perustaa lähtökohtansa Suomen väestökehitykseen. Toisaalta Suomen tulevaisuus perustuu osaamiseen. Edelleen jokaisella suomalaisella on oltava mahdollisuus kouluttautua ja oppia. Uusista syntyvistä työpaikoista ja -tehtävistä noin 75 %:ssa tekijältä edellytetään korkeakoulututkintoa. Korona-aika on opettanut meitä hyödyntämään verkossa tapahtuvaa opiskelua. Korkeakoulujen toiminta edellyttää riittävää rahoitusta. Tätä toimintaa säädellään ja toisaalta ohjataan rahoituksen avulla.

Suomen peruspilarin, työn ja yrittäjyyden mahdollistaa toimiva koulujärjestelmä. Selonteon pitkän tähtäimen tavoite nuorten koulutustason nostamisesta 2030 mennessä 50 %:lla herättää kaksi kysymystä. Ensinnä 50 % taso ei tule riittämään ja kunnianhimon tasoa on kyettävä nostamaan. Verrokkimaissa koulutettujen osuus jo nyt ylittää mainitun tason, siis miksi tyytyä siihen ja riittääkö se.

Edelleen, selonteossa **huomio on nuorissa ja jättää siten aikuisten monipuoliset ja kasvavat oppimisen tarpeet ilman kunnollista tarkastelua.** Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjontaa ja aikuisten koulutusmahdollisuuksia käsittelevässä osiossa on keskitytty lähinnä tutkintoa pienempien osaamiskokonaisuuksien tarjonnan kehittämiseen. Työikäisen väestön määrä ja koulutustarve kasvaa, eikä heidän oppimisensa tarpeita voi rajata lyhytkestoiseen koulutukseen. Selonteko tunnistaa heikosti aikuisten tarpeen osallistua tutkintoon johtavaan koulutukseen työuran aikana. Kuitenkin työmarkkinoiden kannalta **myös tutkintokoulutuksella on merkittävä rooli työikäisen väestön kehittämisessä** ja siksi tutkintokoulutuksen joustavat suoritustavat tulisi ottaa vahvemmin esiin selonteossa.

Ammattikorkeakoulun kannalta keskeinen **pk-sektorin ja sen palveleminen koulutuksen ja TKI-toiminnan keinoin ei näy riittävästi selonteon linjauksissa.** Centria esittää, että selonteon jatkovalmistelussa korostetaan tämänhetkistä enemmän Suomen ja eri alueiden elinvoimaa, ammattikorkeakoulujen roolia sen kehittämisessä, joka lausunnolla olevassa versiossa on valitettavan heikosti esillä.

Koulutuksen **saavutettavuus, tasa-arvo, laatu ja vaikuttavuus** ovat selonteossa hyviä lähtökohtia. Niitä tulisi lähestyä kahdesta suunnasta. Ensinnä tulee pitää huolta **alueellisesta korkeakoulutuksesta**, joka omalta osaltaan tukeutuu paikalliseen ja paikallisten yritysten kanssa tehtävään TKI-toimintaan. Toisaalta digitaaliset (Digivisio 2030) oppimisympäristöt luovat erinomaiset mahdollisuudet opiskelijalle suorittaa opintonsa **siellä missä ne hänelle parhaiten sopivat.** Yhdessä tuotetut ja hyödynnettävät oppimisolustat tuovat kuitenkin rahoituksellisen haasteen johon selonteko viittaa, mutta jättää ne avoimiksi.

Laajemminkin **rahoitusmalli kaipaa uudelleenajattelua.** Nykyinen tiukka tuloksiin sidottu malli ohjaa korkeakoulua panostamaan juuri kyseisiin palkittaviin toimintoihin. Toisaalta tiukka tuloksiin perustuva rahoitusmalli johtaa korkeakoulut kilpailemaan keskenään ja usein julkituotu yhteistyötavoite kärsii. Selonteossa jää rahoitusmallin osalta kaipaamaan korkeakoulun oman ja omaehtoisen kehittämisen perusrahoitusta.

19.1.2021

Ammattikorkeakoulut ovat yli 25-vuotisen historiansa aikana osoittaneet työelämälähtöisyytensä kautta vahvuutensa, joka tulee jatkumaan myös 2030-luvulla. **Duaalimalli on osoittanut toimivuutensa** ja nyt tulee varmistaa, että työelämälähtöistä korkeakoulutusta on tarjolla myös jatkossa. **Ammattikorkeakoulujen asema ja merkitys tulee tunnustaa ja sen tulisi näkyä myös päätöksenteossa ja rahoituksessa tasavertaisena toisen korkeakoulusektorin kanssa.** Yliopistoja on **pääomitetu** vuodesta 2008 lähtien vuoteen 2022 saakka jatkuen **1 127,3 milj. €**, kun **ammattikorkeakouluja vastaavana aikana on pääomitetu 74 milj. €:lla.** Yliopistot ovat pääomituksensa ansainneet, mutta on pidettävä jatkossa huolta, että myös ammattikorkeakoulusektorin pitkän aikavälin vakavaraisuudesta huolehditaan.

Selvitys valitettavassa määrin katsoo koulutussektoria sisänpäin puhuen rakenteista ja rahoitusmallista. Rahoitusmallin ohella rakenteita pitää voida tarkastella kriittisesti, **mutta rakenteet ei pidä olla tavoite itsessään.** Selvää lienee, että rakennekeskustelu perustuu sisänpäin katsovaan säästämistavoitteeseen. Selonteosta lausuja jää kaipaamaan linjanvetoja lisärahoitukseen, jolla selonteon sinänsä kunnianhimoisiin tavoitteisiin pyritään. Viimeisen 10 vuoden aikana korkeakoulusektorilta pienennettiin rahoitusta noin 25 % samalla, sinänsä loogisesti, vähentäen tutkintotavoitteita samalla määrällä. Nyt vuonna 2020 on lisätty tutkintotavoitteita noin 20-25 %, kuitenkin niin, että kehys on pysynyt lähes samana. Koulutuksen kurjistamisen tie on käyty loppuun ja **selonteko jää paneutumatta kysymykseen, miten korkeakoulujen perusrahoitus kyetään nostamaan** ja siten luoda edellytykset maailman parhaalle korkeakoululaitokselle?

Selonteossa ei puututa yliopistokeskuksiin, mutta **Centria näkee positiivisia alueellisia kokeilumahdollisuuksia yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen yhteistyölle.** Synergiaetuja olisi saatavissa esimerkiksi alueellisesti vahvojen ammattikorkeakoulujen koordinoitessa suhteessa pienillä resursseilla toimivia yliopistokeskuksia.

Kokkolassa 22.1.2021

Kari Ristimäki
Rehtori, toimitusjohtaja
Centria-ammattikorkeakoulu Oy

